

Bedankt voor onze vrijheid!

Verhalen over de Tweede Wereldoorlog geïllustreerd met gedenktekens

Leonie Vrieze

Voorwoord

De Tweede Wereldoorlog is zo'n indringende gebeurtenis in onze geschiedenis geweest, dat het ons nog steeds bezighoudt. Er zijn families die al generaties lang te maken hebben met de gevolgen van wat er destijds is gebeurd. Er zijn tegenwoordig jongeren die geen familieleden meer hebben die de Tweede Wereldoorlog rechtstreeks hebben meegemaakt. Maar voor een ieder is het een tijd om nooit te vergeten, omdat het ons ook zoveel kan leren.

Voor degene die zijn verhaal verder wil vertellen, voor degene die de verhalen wil leren kennen en vooral voor degene die willen leren van deze zwarte periode in onze geschiedenis, schrijf ik dit boek.

Maar ook vooral voor hen die destijds de moed hadden om te vechten voor onze toekomst vertel ik de verhalen en zeg: "bedankt voor onze vrijheid!".

Auteur: **Leonie Vrieze**

Foto's: L. Vrieze:
omslag voorkant: soldaat met het bloemenmeisje in Oosterbeek,
onthuld in 2011. Het monument werd gemaakt door kunstenaars
Fransje Povel-Speleers.
omslag achterkant: Amerikaanse begraafplaats Margraten, Limburg.

Met dank aan Johan Koops voor het doorlezen en de adviezen.

De verhalen over de Tweede Wereldoorlog kon ik verder vertellen mede door de informatie van de volgende instanties:

- Stichting De Greb
- Herinneringscentrum Kamp Westerbork
- Nationaal Comité 4 en 5 mei
- Stichting Oktober 44 te Putten
- Stichting De Monumenten Spreken
- Samenwerkingsverband van Omroep Gelderland en dagblad de Gelderlander
- Willy Lindwer, Documentary Filmmaker and TV Producer
- Stichting Dwangarbeiders Apeldoorn

Eerste druk

Vormgeving: Actua studio

Eindredactie: J.C. Koudenburg

© 2015 Actua uitgeverij, Lunteren, The Netherlands

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN: 978-94-91701-09-2

NUR: 100

www.actua-uitgeverij.nl

Actua uitgeverij bv.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	3
De slag om de Grebbeberg	5
De Februaristaking	9
Isoleren en vervolgen van Joden	18
Kamp Westerbork	27
Het Nederlandse verzet	33
Dwangarbeid	39
De slag om Arnhem	45
De razzia van Putten	52
De Hongerwinter	59
Gefusilleerd aan de Rademakersbroek	67
Nederlands-Indië tijdens de Tweede Wereldoorlog	72
De bevrijding van Nederland	82
Uitleg van begrippen	88
Bronvermelding en illustraties	92
Opdrachten bij ‘Bedankt voor onze vrijheid!’	93

Hij werkte samen met zijn vader in het familiebedrijf in de tuinbouw. Zijn plan was om het familiebedrijf over te nemen zodra hij een eigen gezin zou hebben. Het bedrijf ging zo verder van vader op zoon. Hij was tenslotte pas achttien en had nog een heel leven voor zich. Maar het werd oorlog en hij moest plotseling weg uit zijn vertrouwde omgeving om als soldaat te vechten en zijn vaderland te verdedigen.

*Ik was jaren later op het Militair Ereveld de **Grebbeberg**. In de eerste rij stond ook zijn grafsteen. Een voor mij onbekende soldaat die zijn heden had opgegeven voor onze toekomst. Voor zijn familie een geliefd persoon waar ze in wanhoop naar zochten, maar levenloos terug vonden.*

Voor hen die hebben gevochten bij de Grebbeberg en hebben geprobeerd de vijand te weren, schrijf ik dit verhaal. Ook schrijf ik dit verhaal voor jou, om je te laten beseffen dat oorlog alleen maar verliezers kent.

*Militair Ereveld Grebbeberg te Rhenen
Begraafplaats van militairen gevallen bij de slag om de Grebbeberg.*

De slag om de Grebbeberg *11-13 mei 1940*

Verdediging vanuit de Nederlandse kant

Bij de Grebbeberg bij Rhenen werd door de Nederlanders een verdedigingsgebied aangelegd. Dit was een gedeelte van de gehele **Grebbelinie** die ongeveer 120 kilometer lang was. Er was in het verdedigingsgebied bij de Grebbeberg een frontlijn die een eerste aanval van de vijand moest opvangen, met een tussenstuk en daarachter een **stoplijn**. De stoplijn diende als tweede verdedigingswerk voor als de **frontlijn** viel. Of als men in de frontlijn meer vuurkracht nodig had, schoot men vanuit de stoplijn mee ter ondersteuning. Verbindings**loopgraven** zorgden ervoor dat men, zonder meteen door vijandelijk geschut geraakt te worden, elkaar van boodschappen over de toestand in het veld kon voorzien. Deze verbindingsloopgraven waren in dit gebied weggelaten. Wel waren er in het gebied tussen de frontlijn en stoplijn enkele loopgraven aangelegd. Als je vanuit de stoplijn ondersteuning wilt bieden aan de frontlijn, schiet je dus bij deze constructie over je eigen mensen heen.

Elders in het gebied waren **kazematten** aanwezig. Kazematten zijn kleine betonnen ruimtes met een schietgat daarin. Verder waren er loopgraven, maar over het algemeen te weinig voor de manschappen. Onderaan de heuvel van de Grebbeberg ligt het **Hoornwerk**. Dat is een vesting met kazematten en loopgraven, die ook ter verdediging werd gebruikt voor de opgang naar de Grebbeberg.

De Nederlanders maakten verder in de Grebbelinie gebruik van inundaties. Dit houdt in dat door de verdediging, het Nederlandse leger in dit geval, delen onder water worden gezet, zodat het voor de vijand moeilijker is om in dat bepaalde gebied te komen. Op een aantal plekken, waaronder ook in de buurt van de Grebbeberg was dat niet gelukt. Daarom waren er **voorposten** geplaatst. Dit zijn stellingen die voor de linie staan en ze hebben vaak als taak te waarschuwen wanneer de vijand nadert.

Bij de Grebbelinie hadden deze voorposten ook als taak om te helpen bij de verdediging. Alleen waren ze niet echt stevig gebouwd en hadden de militairen ook niet of nauwelijks de beschikking over sterke wapens. Vanuit de overheid mochten de dingen die het zicht belemmeren, zoals struiken en bomen in het verdedigingsgebied, niet weggehaald worden. Als je door struiken of gewassen heen moet kijken is het moeilijker de vijand te zien, maar de vijand kan zich ook achter de struiken of bomen verschuilen. Daarom was het niet weghalen een enorme last voor de Nederlandse soldaten.

Er waren voor het kleine leger dat Nederland had voldoende manschappen om de strijd mee te beginnen. Maar de nodige reserve-eenheden, waren soms al bij voorbaat moe omdat ze in een ander gebied al hadden gevochten en vanuit daar